

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2864/2559

นางสาวกัญญา นาคกรโจทก์ นายแมน จันทร์ผ่องจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พ.ร.บ.จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 มาตรา 11, ป.พ.พ. มาตรา 1410, ป.พ.พ. มาตรา 146, ป.วิ.พ. มาตรา 55, ป.วิ.พ. มาตรา 167, ป.พ.พ. มาตรา 1367, ป.พ.พ. มาตรา 1600, ป.พ.พ. มาตรา 1599

ย่อ / หลักกฎหมาย

ว. ได้รับคัดเลือกให้เข้าไปอยู่ในที่ดินพิพาทโดยเป็นการเข้าไปอยู่อาศัยในที่ดินของรัฐตาม พ.ร.บ.จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขดังที่กฎหมายบัญญัติ หากกระทำความผิดเงื่อนไขรัฐจะเอาคืนเสียเมื่อใดก็ได้ ที่ดินพิพาทจึงยังเป็นที่ดินของรัฐไม่ใช่ทรัพย์สินมรดกของ ว. แม้ที่ดินพิพาทยังเป็นของรัฐ แต่ ว. ได้รับอนุญาตให้เข้าไปทำประโยชน์ ว. จึงมีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาท ตามมาตรา 1367 ที่สามารถยืนยันกับราษฎรหรือประชาชนทั่วไปได้ และ ว. อาจได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทหากปฏิบัติครบถ้วนตาม พ.ร.บ.จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 มาตรา 11 สิทธิของ ว. ที่เข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทมีลักษณะทำนองเดียวกับสิทธิเหนือพื้นดินซึ่งสามารถโอนและรับมรดกกันได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1410 และมาตรา 1411 เมื่อ ว. ถึงแก่ความตาย สิทธิเข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทย่อมเป็นกองมรดกของ ว. ตามมาตรา 1600 ตกแก่ทายาทโดยธรรมของ ว. ตามมาตรา 1599 ส่วนบ้านที่ปลูกอยู่บนที่ดินพิพาทนั้น ว. เป็นผู้ปลูกสร้างโดยได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่และทำประโยชน์จากรัฐตามกฎหมายดังกล่าว บ้านจึงไม่เป็นส่วนควบของที่ดินพิพาท ตาม ป.พ.พ. มาตรา 146 บ้านเป็นกรรมสิทธิ์ของ ว. เมื่อ ว. ถึงแก่ความตายย่อมเป็นมรดกตกทอดแก่ทายาท ว. ยังไม่ได้ขอให้ออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์ตาม พ.ร.บ.จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง เพื่อนำไปขออนุญาตที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ได้ตามมาตรา 11 วรรคสอง ว. ถึงแก่ความตายเสียก่อน จำเลยไม่ใช่ทายาทของ ว. แต่กลับกล่าวอ้างว่าเป็นทายาทแล้วขอเข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาท จากนั้นได้ขอออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์และดำเนินการออกโฉนดที่ดินเป็นชื่อของตน เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตและเป็นการไม่ชอบ กระทบสิทธิของโจทก์ซึ่งเป็นทายาทของ ว. ที่มีสิทธิตามกฎหมายดังกล่าว จึงเป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 55 โจทก์มีอำนาจฟ้องให้เพิกถอนโฉนดที่ดินได้ แต่การที่โจทก์จะให้ใส่ชื่อโจทก์แทนจำเลยโดยไม่เพิกถอนโฉนดที่ดินนั้นไม่อาจกระทำได้ เพราะโจทก์จะต้องไปดำเนินการตาม พ.ร.บ.จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนโดยถูกต้องก่อน ศาลอุทธรณ์ภาค 6 สั่งค่าฤชาธรรมเนียมไม่ครบถ้วนโดยสั่งเฉพาะค่าทนายความ จึงเป็นการไม่ชอบด้วย ป.วิ.พ. มาตรา 167

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอนชื่อจำเลยออกจากผู้มีชื่อถือกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ 5195 ตำบลหนองบัว อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย และให้เจ้าพนักงานที่ดินใส่ชื่อโจทก์เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์แทน จำเลยให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาให้เพิกถอนชื่อจำเลยออกจากโฉนดที่ดินเลขที่ 5195 ตำบลหนองบัว อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย และให้เจ้าพนักงานที่ดินใส่ชื่อโจทก์เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในโฉนดที่ดินดังกล่าว กับให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดย

กำหนดค่าทนายความให้ 5,000 บาท จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษายืน ให้จำเลยใช้ค่าทนายความชั้นอุทธรณ์แทนโจทก์ 5,000 บาท จำเลยฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงรับฟังได้เป็นยุติในชั้นนี้โดยคู่ความไม่ได้แย้งคัดค้านว่า นายวา เป็นบุตรของนายคาย และนางประเทือง โจทก์เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของนายวาและนางเขียน ตามสำเนาทะเบียนบ้าน มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 3 คน คือ โจทก์ นายสมคิด และนางสาวจันทร์ตา ตามบัญชีเครือญาติ นายวาเป็นสมาชิกนิคมสหกรณ์หนองบัวและเป็นเจ้าของบ้านเลขที่ 4/2 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย ตามแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร กับโกดังเก็บสินค้าพืชไร่ตามภาพถ่าย (4 ภาพ) ซึ่งปลูกสร้างอยู่บนที่ดินในเขตนิคมสหกรณ์หนองบัว เนื้อที่ 1 งาน 15 ตารางวา ที่ได้รับจัดสรรให้เข้าอยู่อาศัยตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 และเข้าอยู่ในบ้านดังกล่าวเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2526 กับปลูกโกดังเก็บสินค้าในที่ดินที่พิพาทกันในคดีนี้ นายวาลงแก่ความตายเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2538 มีทรัพย์สินมรดกคือรถยนต์กระบะบรรทุกหมายเลขทะเบียน 80-4578 สุโขทัย และที่ดินทำไร่ 2 แปลง เนื้อที่ 28 ไร่ และ 30 ไร่ ขณะที่นายวาลงแก่ความตายยังไม่ได้รับหนังสือแสดงการทำประโยชน์จากอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์อันจะนำไปขออนุญาตหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 มาตรา 11 นายวาไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้แต่มีทายาทโดยธรรม คือ นายคาย นางประเทือง นางเขียน โจทก์ นายสมคิด และนางสาวจันทร์ตา รวม 6 คน วันที่ 3 มิถุนายน 2538 นางประเทืองทำหนังสือสัญญากับจำเลยเพื่อแสดงเจตนาว่า นายคายและนางประเทืองเรียกร้องเงิน 100,000 บาท และรถยนต์ 1 คัน จากจำเลย โดยมีเงื่อนไขว่านายคายและนางประเทืองมอบบ้านเลขที่ 4/2 ให้จำเลย ตามหนังสือสัญญาผู้รับเลี้ยงดูแล หรือสำเนาหนังสือสัญญาผู้รับเลี้ยงดูแล วันที่ 6 มิถุนายน 2538 นางประเทืองทำหนังสือแสดงเจตนาตั้งจำเลยเป็นผู้รับโอนสิทธิและผลประโยชน์ในที่ดินของนิคมสหกรณ์หนองบัว หรือสำเนาหนังสือแสดงเจตนาตั้งผู้รับโอนสิทธิและผลประโยชน์ในที่ดินของนิคมสหกรณ์ ปี 2539 โจทก์ยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นให้ตั้งโจทก์เป็นผู้จัดการมรดกของนายวา นางประเทืองยื่นคำคัดค้าน วันที่ 26 ธันวาคม 2539 ศาลมีคำสั่งตั้งโจทก์และนางประเทืองเป็นผู้จัดการมรดกของนายวาร่วมกัน ตามสำเนาคำสั่งศาลชั้นต้นคดีแพ่งหมายเลขดำที่ 336/2539 หมายเลขแดงที่ 394/2539 วันที่ 29 มกราคม 2540 โจทก์และนางประเทืองทำสัญญาแบ่งทรัพย์สินมรดก โดยรถยนต์ 2 คัน ให้ตกเป็นของนางประเทือง ทรัพย์สินมรดกที่เหลือให้ตกเป็นของโจทก์ แต่นางประเทืองต้องชำระเงิน 41,668 บาท ให้แก่โจทก์ ตามสัญญาแบ่งทรัพย์สินมรดก วันที่ 26 มีนาคม 2540 จำเลยทำหนังสือแสดงเจตนาตั้งผู้รับโอนสิทธิและผลประโยชน์ในที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์และนายสมคิดกับทำบันทึกเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทตามหนังสือแสดงเจตนาตั้งผู้รับโอนสิทธิและผลประโยชน์ในที่ดินของนิคมสหกรณ์ และบันทึกเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดิน วันที่ 16 ธันวาคม 2546 อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์ (กสน. 5) เลขที่ 1279/2546 เพื่อแสดงว่าจำเลยนำตรวจสอบและพิสูจน์ที่ดินแปลงดังกล่าวว่าได้ทำประโยชน์ครบถ้วนตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 ตามสำเนาหนังสือแสดงการทำประโยชน์ (กสน. 5) แล้วนำไปขออนุญาตที่ดิน วันที่ 7 มิถุนายน 2547 เจ้าพนักงานที่ดินออกโฉนดที่ดินเลขที่ 5195 ตำบลหนองบัว อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย เนื้อที่ 1 งาน 15 ตารางวา ให้แก่จำเลย แต่ห้ามโอนภายในห้าปี ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 ตามสำเนาโฉนดที่ดิน นอกจากนี้ศาลอุทธรณ์ภาค 6 วินิจฉัยว่า จำเลยไม่ใช่บุตรหรือทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก

ของนายวา จำเลยไม่ฎีกาโต้แย้ง ข้อเท็จจริงจึงยุติตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 6 ว่า จำเลยไม่ใช่บุตรหรือทายาทของนายวา ปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกว่า ที่ดินพิพาทและบ้านเลขที่ 4/2 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย ซึ่งปลูกอยู่ในที่ดินพิพาทเป็นทรัพย์สินมรดกของนายวาหรือไม่ ข้อเท็จจริงได้ความว่า ที่ดินพิพาทอยู่ในเขตนิคมสหกรณ์หนองบัว นายวาได้รับคัดเลือกให้เข้าไปอยู่ในที่ดินพิพาทโดยเป็นการเข้าไปอยู่อาศัยในที่ดินของรัฐ จากการที่รัฐบาลนำที่ดินของรัฐมาจัดเพื่อให้ประชาชนได้มีที่ตั้งเคหสถานและประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง ตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ หากกระทำผิดเงื่อนไขรัฐจะเอาคืนเสียเมื่อใดก็ได้ ดังนั้นที่ดินพิพาทจึงยังเป็นที่ดินของรัฐอยู่ ที่ดินพิพาทไม่ใช่มรดกของนายวาอันจะตกแก่ทายาทของนายวา ส่วนบ้านเลขที่ 4/2 ปลูกอยู่บนที่ดินพิพาทนั้น นายวาเป็นผู้ปลูกสร้างโดยได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่และทำประโยชน์จากรัฐตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 บ้านเลขที่ 4/2 จึงไม่เป็นส่วนควบของที่ดินพิพาท ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 146 บ้านเป็นกรรมสิทธิ์ของนายวา เมื่อนายวาถึงแก่ความตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมย่อมเป็นมรดกตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมรวม 6 คน ซึ่งมีโจทก์รวมอยู่ด้วยดังข้อเท็จจริงที่ฟังยุติ อนึ่ง แม้ที่ดินพิพาทจะเป็นของรัฐแต่ข้อเท็จจริงได้ความว่า นายวาได้รับอนุญาตให้เข้าไปทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทโดยเข้าไปปลูกบ้านเลขที่ 4/2 และโคตงเก็บสินค้า นายวาจึงมีสิทธิครอบครองในที่ดินพิพาท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1367 ที่สามารถไต่ถามกับราษฎรหรือประชาชนทั่วไปได้ คงไม่สามารถไต่ถามต่อรัฐได้เท่านั้นหากมีการทำผิดเงื่อนไข และนายวาอาจได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทหากปฏิบัติครบถ้วนตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 มาตรา 11 สิทธิของนายวาที่เข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทมีลักษณะทำนองเดียวกับสิทธิเหนือพื้นดินซึ่งสามารถโอนและรับมรดกกันได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1410 และมาตรา 1411 เมื่อนายวาถึงแก่ความตาย สิทธิเข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทย่อมเป็นกองมรดกของนายวาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1600 และตกแก่ทายาทโดยธรรมของนายวาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1599 ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 วินิจฉัยว่า ที่ดินพิพาทและบ้านเลขที่ 4/2 เป็นมรดกของนายวามานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยบางส่วน ฎีกาของจำเลยประการแรกฟังขึ้นบางส่วน ปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สองว่า จำเลยมีสิทธิยื่นคำขอออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทและมีสิทธินำหนังสือแสดงการทำประโยชน์ไปออกโฉนดที่ดินหรือไม่ ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่า นายวาเป็นสมาชิกนิคมสหกรณ์หนองบัว ได้รับจัดสรรให้เข้าอยู่อาศัยในที่ดินพิพาทตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 และเข้าไปอยู่อาศัยในบ้านเลขที่ 4/2 ที่นายวาปลูกสร้างในที่ดินพิพาทกับปลูกโคตงในที่ดินพิพาท แต่นายวายังไม่ได้ขอให้ออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์ตามมาตรา 11 วรรคหนึ่ง เพื่อนำไปขอออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ได้ตามมาตรา 11 วรรคสอง นายวาก็ถึงแก่ความตายเสียก่อนโดยนายวามีทายาทโดยธรรม 6 คน คือ นายคายและนางประเทืองซึ่งเป็นบิดามารดา นางเขียนซึ่งเป็นภริยาชอบด้วยกฎหมาย โจทก์ นายสมคิดและนางสาวจันทร์ตา ซึ่งเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายทั้งสามคน ส่วนจำเลยไม่ใช่บุตรของนายวา เมื่อนายวาถึงแก่ความตายก่อนได้รับโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ การที่จำเลยไม่ใช่ทายาทของนายวาก็กล่าวอ้างว่าเป็นทายาทของนายวาแล้วขอสมัครเป็นสมาชิกของนิคมสหกรณ์หนองบัวและขอเข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาท จากนั้นได้ขอออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์และดำเนินการออกโฉนดที่ดินจึงเป็นการใช้

สิทธิไม่สุจริตและเป็นการไม่ชอบ แม้คณะกรรมการจะอนุญาตให้จำเลยเข้าเป็นสมาชิกของ นิคมสหกรณ์หนองบัวและให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทก็เป็นการอนุญาตโดยผิดหลง นอกจากนี้จำเลยไม่เคยเข้าทำประโยชน์เลย กับการที่อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ออกหนังสือ แสดงการทำประโยชน์ และเจ้าพนักงานที่ดินออกโฉนดที่ดินให้แก่จำเลยก็เป็นกระทำโดยผิดหลง เช่นกัน การกระทำความดังกล่าวนับเป็นการไม่ชอบ ข้อเท็จจริงต้องฟังว่าจำเลยไม่มีสิทธิสมัครเข้า เป็นสมาชิกนิคมสหกรณ์หนองบัวเพื่อเข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาท และไม่มีสิทธิยื่นคำขอหนังสือ แสดงการทำประโยชน์และไม่มีสิทธินำหนังสือแสดงการทำประโยชน์ไปออกโฉนดที่ดิน ฎีกาของ จำเลยประการที่สองฟังไม่ขึ้น อนึ่ง ข้อเท็จจริงปรากฏว่าการออกโฉนดที่ดินของจำเลยเป็นไปโดยไม่ชอบ ดังนี้ศาลย่อมมีอำนาจเพิกถอนโฉนดที่ดินพิพาทที่ออกโดยไม่ชอบได้ แต่การที่โจทก์จะให้ ใส่ชื่อโจทก์แทนจำเลยโดยไม่เพิกถอนโฉนดที่ดินนั้นย่อมไม่อาจกระทำได้ เพราะโจทก์จะต้องไป ดำเนินการตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน โดยถูกต้องก่อน นอกจากนี้ศาลอุทธรณ์ภาค 6 สั่งค่าฤชาธรรมเนียมไม่ครบถ้วนโดยสั่งเฉพาะ ค่าทนายความจึงเป็นการไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 167 ศาลฎีกา เห็นสมควรแก้ไข ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษามานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยบางส่วน ฎีกาของ จำเลยฟังขึ้นบางส่วน พิพากษาแก้เป็นว่า ให้เพิกถอนโฉนดที่ดินเลขที่ 5195 ตำบลหนองบัว อำเภอสรีนคร จังหวัดสุโขทัย คำขอโจทก์นอกจากนี้ให้ยก ให้จำเลยใช้ค่าทนายความทั้งสามศาล ศาลละ 5,000 บาท แทนโจทก์ ค่าฤชาธรรมเนียมนอกจากนี้ทั้งสามศาลให้เป็นพับ

องค์คณะ

กิริติ กาญจนรินทร์ · อธิป จิตต์สำเร็จ · ฉันทวัฒน์ วรทัต

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/2864/2559>